

Policy Brief

Zelené, digitální a konkurenceschopné

Agenda malých a středních podniků pro 21.století

Toto je česká edice Zelené, digitální a konkurenceschopné: Agenda pro malé a střední podniky na 21. století. Originál studie je k dispozici v angličtině na <https://gdc.lisboncouncil.net/>.

Obsah

Zelené, digitální a konkurenceschopné	4
Profil České republiky	16
Poděkování	17

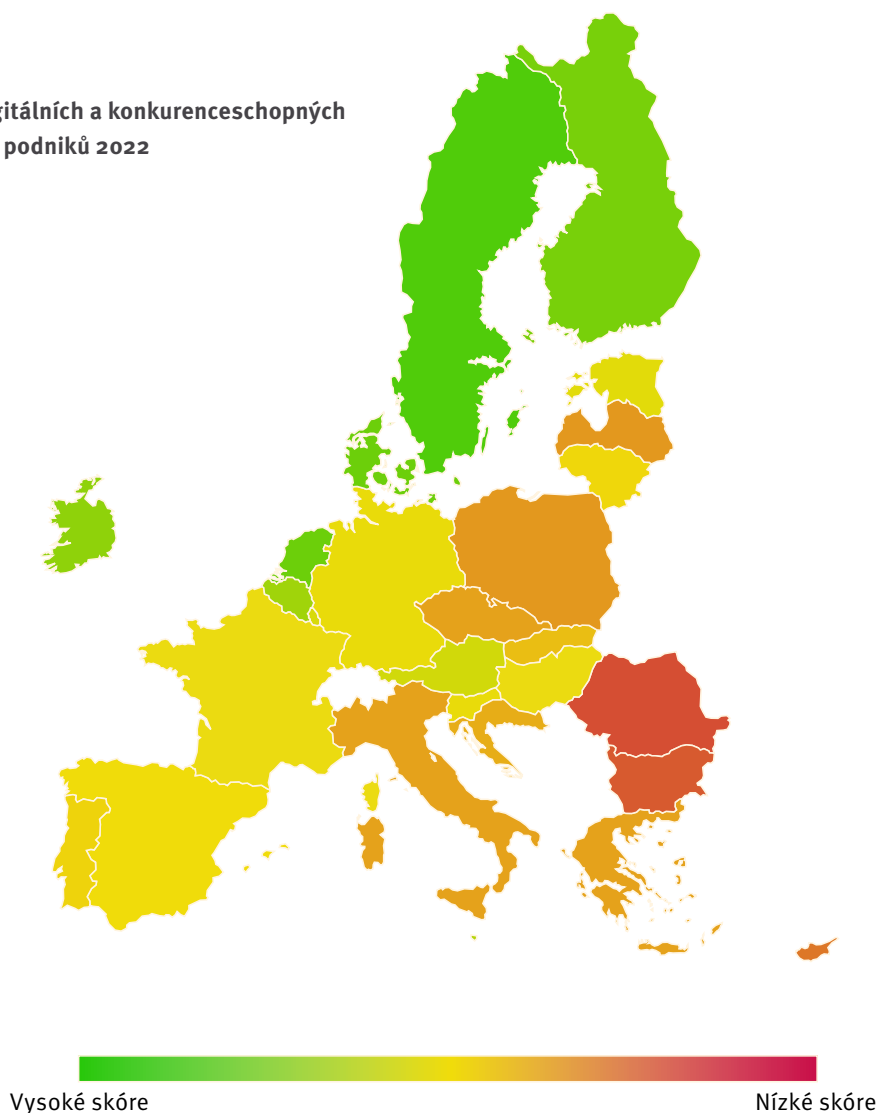
Policy Brief

Zelené, digitální a konkurenceschopné

Agenda malých a středních podniků pro 21.století

Autoři: Paul Hofheinz, Cristina Moise a David Osimo

Index zelených, digitálních a konkurenceschopných
malých a středních podniků 2022

Pro bližší pohled na výkonnost všech zemí včetně interaktivních grafů a otevřených dat dostupných ke stažení navštivte <https://gdc.lisboncouncil.net/>.

O autorech

Paul Hofheinz je prezidentem a spoluzakladatelem Lisabonské rady. **Cristina Moiseová** je vedoucí výzkumnice a vedoucí statistické analýzy. **David Osimo** je ředitelem výzkumu.

O lisabonské radě

Lisabonská rada byla založená v roce 2003 jako neziskové, nestrannické sdružení. Stala se jedním z předních evropských think-tanků a předních hlasů v oblasti sociálních a ekonomických změn. Její webová stránka je <https://lisboncouncil.net/>.

Zeleně, digitální a konkurenceschopně

Agenda malých a středních podniků pro 21.století

Evropská unie má ambiciózní program. V oblasti energetiky přijala právně závazné cíle pro snížení skleníkových plynů na 55 % jejich úrovní z roku 1990 do roku 2030 a snížení emisí skleníkových plynů na „čistou nulu“ do roku 2050.¹ V digitální oblasti chce do roku 2030 vidět 80 % populace se základními digitálními dovednostmi a 90 % malých a středních podniků (MSP) se základní úrovní „digitální intenzity“.² A pokud se vrátíte k původní lisabonské agendě z roku 2000 – která nebyla nikdy oficiálně odvolána - stále se chce stát „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou na světě, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností.“³

Jsou to dalekosáhlé cíle, ale za číselnými cíli a rétorickou bombastičností se skrývají některé vážné body. Chceme ekonomiku, která je zelená – a jsme připraveni využít naše finanční zdroje a znalosti k harmonickému životu s přírodním prostředím, které živí naši vyspělou průmyslovou ekonomiku. Chceme si osvojit moderní komunikační a datově řízené technologie, na nichž je již mnoho společenských diskurzů založeno a z nichž bude vycházet budoucí ekonomický růst – a nejen je převzít, ale také je naplnit zdravým souborem hodnot zakořeněných v našem demokratickém způsobu života. A nejsme naivní. Víme, že úspěch nepříjde z vizionářských prohlášení, ale z velmi reálné ekonomické síly, tj. vytvářením zdrojů, které potřebujeme, prostřednictvím schopností našich velkých a malých podniků, našich nezávislých pracovníků a podnikatelů, abychom mohli dodávat produkty a služby, jaké bude svět chtít, a dosáhnout prosperity, kterou budeme potřebovat ke splnění sociálních cílů, které si ceníme.

To je důvod, proč Lisabonská rada vytvořila Index zelených, digitálních a konkurenceschopných malých a středních podniků 2022. Toto inovativní srovnávací cvičení – připravované více než

rok – má poskytnout vysvětlení dvou zásadních věcí: 1) v první řadě vizuálně vyjadřuje některé klíčové principy, které jsou základem evropské „dvojí transformace“ na zelenou a digitální ekonomiku; a 2)

měří pokrok v těchto prioritních oblastech v důležitém odvětví hospodářství – 22 milionů malých a středních podniků, které vytvářejí 53 % přidané hodnoty evropských podniků a

‘Udělovat si vítězství na papíře a předstírat, že kterýkoli z těchto cílů je dosažitelný sám o sobě bez současného úspěchu v ostatních dvou oblastech, je vzorem pro stagnaci.’

1 „Čistá nula“ je definována jako rovnováha mezi množstvím emitovaného a odstraněného uhlíku. V některých dokumentech je také označována jako „klimatická neutralita“. Viz „Nařízení, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality (Evropský právní rámec pro klima)“, *Úřední věstník Evropské unie*, 30. června 2021.

2 Cíle jsou stanoveny v Evropské komisi „Digitální kompas: Evropská cesta pro digitální dekádu,“ *Sdělení Evropské komise*, 9. března 2021. Základní „digitální intenzita“ je definována jako podnik využívající alespoň čtyři digitální technologie ze seznamu 12 možných oblastí. Dodržování je sledováno prostřednictvím indexu digitální intenzity, který spravuje Evropská komise. Pro více informací navštivte <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>.

3 Lisabonská rada, založená v roce 2003, nadále přijímá lisabonskou agendu jako své prohlášení o poslání. Viz Závěry předsednictví, Evropská rada v Lisabonu, 23.–24. března 2000.

Tabulka 1. Rámec indexu konkurenceschopnosti, zelené transformace a digitální transformace malých a středních podniků

Index je založen na devíti indikátorech rozdělených do tří pilířů a tvořených 21 dílčími indikátory.

Pilíř	Indikátor	Dílčí indikátor	Zdroj
I. Digitální transformace	I.1. Digitalizace malých a středních podniků	I.1.1. Podíl malých a středních podniků využívajících analýzu velkých dat	Eurostat (2020)
		I.1.2. Podíl malých a středních podniků využívajících služby modelu cloud computingu	Eurostat (2020)
		I.1.3. Podíl malých a středních podniků využívajících dva nebo více kanálů sociálních médií	Eurostat (2021)
		I.1.4. Podíl malých a středních podniků s vysokou a velmi vysokou digitální intenzitou	Eurostat (2021)
		I.1.5. Podíl malých a středních podniků využívajících jakýkoli typ zabezpečení informačních a komunikačních technologií (ICT)	Eurostat (2019)
	I.2. Elektronický obchod	I.2.1. Podíl malých a středních podniků s elektronickým prodejem v celkovém počtu malých a středních podniků	Eurostat (2021)
		I.2.2. Podíl celkového obrátu malých a středních podniků z elektronického prodeje v celkovém obrátu	Eurostat (2021)
	I.3. Digitální dovednosti	I.3.1. Podíl malých a středních podniků, které zaměstnávají specialisty informačních a komunikačních technologií, v celkovém počtu malých a středních podniků	Eurostat (2020)
		I.3.2. Podíl malých a středních podniků, pro které funkce informačních a komunikačních technologií vykonávají vlastní zaměstnanci, v celkovém počtu malých a středních podniků	Eurostat (2020)
		I.3.3. Podíl malých a středních podniků poskytujících školení za účelem rozvoje nebo upgradu informačních a komunikačních technologií dovedností zaměstnanců	Eurostat (2020)
II. Zelená transformace	II.1. Ochrana přírodních zdrojů	II.1.1. Podíl malých a středních podniků snižujících spotřebu přírodních zdrojů (např. úspora vody, energie a materiálů nebo přechod na udržitelné zdroje)	Evropská komise Flash Eurobarometer 498 (2022)
		II.1.2. Podíl malých a středních podniků na recyklaci opětovným použitím materiálu nebo odpadu v rámci společnosti	Evropská komise Flash Eurobarometer 498 (2022)
	II.2. Snížení emisí	II.2.1. Podíl emisí skleníkových plynů produkovaných malými a středními podniky na celkových emisích skleníkových plynů	Eurostat (2019)
		II.2.2. Celková změna emisí skleníkových plynů (Index 1990 = 100)	Eurostat (2019)
	II.3. Zelený výstup	II.3.1. Podíl malých a středních podniků nabízejících ekologické produkty nebo služby	Evropská komise Flash Eurobarometer 498 (2022)
		II.3.2. Podíl malých a středních podniků v odvětvích s nízkými emisemi skleníkových plynů v celkovém počtu malých a středních podniků	Eurostat (2019)
III. Konkurenceschopnost malých a středních podniků	III.1. Exporty	III.1.1. Podíl vyvážejících malých a středních podniků v celkovém počtu malých a středních podniků	Eurostat (2019)
		III.1.2. Poměr obchodu malých a středních podniků k HDP	Eurostat (2019)
	III.2. Produktivita	III.2.1. Produktivita práce malých a středních podniků	Eurostat (2019)
	III.3. Růst	III.3.1. Podíl rychle rostoucích podniků na celkových aktivních podnicích (10 a více zaměstnanců)	Eurostat (2019)
		III.3.2. Podíl osob zaměstnaných v rychle rostoucích podnicích na celkové zaměstnanosti (podniky s 10 a více zaměstnanci)	Eurostat (2019)

zaměstnávají 65 % evropské pracovní síly.⁴ A přidává do směsi rozhodující třetí složku: konkurenceschopnost a růst společností.⁵

Vytváření rámcových podmínek pro podporu inovací a stimulaci zakládání inovativních společností je relativně vyspělou oblastí politiky, která sahá až do počátků Evropské unie, ale je to oblast, které se (domníváme se) v dnešní době nevěnuje dostatečná pozornost politik. Jednoduše řečeno, Evropa potřebuje podniky, které dokážou uvést naši prvotřídní vědu na trh a pomohou nám zajistit prosperitu, kterou potřebujeme. Ale v konečném důsledku je tu větší cíl: měli by přenést naše hodnoty do světa a zpřístupnit prosperitu, o kterou usilujeme, všem. Často se říká, že budoucí evropský růst bude pocházet z osvojení zelených technologií, a to se může ještě ukázat. Ale prozatím je příliš mnoho politiky založeno na zbožných přáních – nestačí na sledování skutečného pokroku v klíčových oblastech a poskytování rámců, které povedou ke změně, kterou chceme vidět. Je zásadní, aby byl obnoven a posílen komplexní vzájemný vztah mezi těmito třemi oblastmi politiky – zelenou, digitální a konkurenceschopnou. Jednoduše řečeno, jejich spojení je jediný způsob, jak dosáhnout našich širších sociálních a ekonomických cílů. Udělovat si vítězství na papíře a předstírat, že kterýkoli z těchto cílů je dosažitelný sám o sobě bez současného úspěchu v ostatních dvou oblastech, je vzorem pro stagnaci, evropský úpadek, a nakonec klimatickou katastrofu.

‘Je zásadní, aby byl obnoven a posílen komplexní vzájemný vztah mezi těmito třemi oblastmi politiky – zelenou, digitální a konkurenceschopnou.’

I v těchto oblastech existuje řada evropských iniciativ, z nichž lze čerpat inspiraci. Vlajkové politiky – jako je evropský jednotný trh – byly vytvořeny s ohledem na malé a střední podniky a růst společností. Cílem nebylo pouze podpořit obchodní potřeby nebo povzbudit několik malých a středních podniků, aby se trochu zvětšily v částech, které zůstávají v podstatě malé. Naopak, cílem bylo poskytnout jim přístup na takový trh, který rodí záživé globální šampiony, jak se to po léta dělo v Severní Americe a dnes se to děje také v Číně s 1,4 miliardami obyvatel. Jednoduše řečeno, evropský jednotný trh – a úspěch na něm – je a vždy byl zásadní pro plnění ambiciózního evropského programu. Neméně to platí v éře „dvojit transformace.“ Naopak, nyní to platí ještě více.

A důvodů, proč tomu tak je, je několik. Společenský pokrok, když přijde, tak nečiní nějakou komplikovanou hrou s nulovým součtem nebo tím, že v jedné oblasti podniknete kroky, které jsou za cenu pokroku v jiných. Zjednodušeně řečeno, Evropa jde kupředu ve všech těchto třech cílech – nebo se nepohne kupředu vůbec k žádnému. A je na nás, abychom zajistili, že opravné prostředky, které dnes připravujeme, budou nadále zahrnovat tento princip „vše v

4 Údaj 53 % představuje celkovou přidanou hodnotu podnikatelského sektoru bez zemědělství a financí. Toto a odhad 65 % pracovní síly pochází od Eurostatu, který údaje poprvé zveřejnil čísla v Evropské komisi, Výkonné agentuře pro malé a střední podniky, *Výroční zpráva o evropských malých a středních podnicích 2020/2021: Digitalizace malých a středních podniků* (Lucembursko: Úřad pro publikace Evropské unie, 2021).

5 V tomto dokumentu používáme definici malých a středních podniků Evropské komise z roku 2003. Podle této definice malé a střední podniky 1) zaměstnávají méně než 250 lidí a 2) mají roční obrát nižší než 50 milionů EUR a/nebo rozvahu nižší než 43 milionů EUR. Definice zahrnuje malé podniky (s 50 nebo méně zaměstnanci a rozvahou 10 milionů EUR nebo méně). Většina souborů údajů však nezahrnuje mikropodniky (méně než 10 zaměstnanců a rozvahu 2 miliony EUR nebo méně), protože dotčené společnosti jsou příliš rozptýlené a shromažďování údajů je příliš obtížné. Po celou dobu jsme používali datové soubory postavené na definici Evropské komise, včetně rozhodnutí vyloučit data mikropodniků. Podařilo se nám však najít a zahrnout údaje o mikropodnicích pro export, obchod, produktivitu a emise skleníkových plynů malých a středních podniků. Viz Evropská komise, *Doporučení Evropské komise ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků, malých a středních podniků* (Brusel: Úřední věstník Evropské unie, 2003).

Tabulka 2. Index zelených, digitálních a konkurenceschopných malých a středních podniků 2022

Pořadí	Země	Skóre	Místo v digitální transformaci	Místo v zelené transformaci	Pořadí konkurenceschopnosti malých a středních podniků
1	Švédsko	73.56	3	1	10
2	Nizozemsko	69.97	6	2	1
3	Dánsko	69.72	1	11	2
4	Finsko	68.21	2	7	6
5	Irsko	64.06	4	14	5
6	Belgie	62.07	5	6	11
7	Malta	59.04	7	12	8
8	Rakousko	54.88	10	4	13
9	Lucembursko	53.89	20	3	9
10	Estonsko	52.12	13	16	4
11	Slovinsko	51.30	14	20	3
12	Německo	50.94	11	9	19
13	Španělsko	50.31	15	10	14
14	Litva	49.55	8	18	16
15	Portugalsko	48.89	16	21	7
Evropská unie		48.75			
16	Maďarsko	46.34	19	13	17
17	Francie	46.22	17	8	24
18	Slovensko	45.75	25	5	20
19	Chorvatsko	43.62	9	24	23
20	Česká republika	41.75	12	23	25
21	Itálie	41.38	21	17	21
22	Řecko	41.22	22	22	15
23	Polsko	40.58	24	19	22
24	Lotyšsko	40.30	23	25	12
25	Kypr	35.60	18	27	26
26	Bulharsko	31.28	27	26	18
27	Rumunsko	29.54	26	15	27

Zdroje: Evropská komise, Eurostat (výpočty rady z Lisabonu)

jednom“ – že žádný pilíř není považován za vyšší než ostatní a že úspěch se dostaví pouze tehdy, když dosáhneme pokroku na všech frontách, ve stejnou dobu a ve všech směrech.

Paušální přístup tohoto typu má mnoho silných stránek. Ekonomika sama o sobě je velká a složitá – a to zejména v ekonomickém bloku 27 zemí s radikálně odlišným klimatem, ekonomickými systémy, dosaženým vzděláním a úrovní rozvoje. V takovém prostředí je těžké mluvit o „Evropě“ v tom smyslu, že jsme všichni jedno a všichni čelíme stejným překážkám rozvoje a budoucím výzvám. A přesto je tu něco, co bychom mohli nazvat „Evropa“, něco, co předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová označila za „duši“ unie.⁶ Dávno předtím, než byla evropská zelená dohoda, matky a otcové zakladatelé Evropy svolaly mnoho konferencí a napsaly mnoho knih o tom, čím by tato duše mohla být. A přesto může být odpověď jednodušší než kterákoli, co byli schopni určit.

‘Evropa jde kupředu ve všech těchto třech cílech – nebo se nehýbe kupředu v žádném.’

Evropa ve svém moderním smyslu je mnohonárodní politický prostor, kde společné kultury definují společné cíle a vymýšlejí společné způsoby, jak jich dosáhnout. Je to politický proces, ve kterém my – my všichni – společně pracujeme na zlepšení naší hry a vyhýbáme se tomu, aby naši temní andělé ovládli zemi. A pro stejně smýšlející národy je to příležitost reflektovat a učit se jeden od druhého. Jinými slovy, jednota je naše mantra; ale rozmanitost je naší silnou stránkou – zvláště když je tato rozmanitost zakotvena v rámci společných cílů a vzájemného učení.

Výše uvedená fakta dávají malým a středním podnikům zvláštní roli při určování úspěchu Evropy. Zjednodušeně řečeno, pokud politici nedokážou mezi evropskými malými a středními podniky zajistit změnu, o kterou usilují, pak můžete zapomenout na úspěch v širším měřítku napříč škálou evropských oblastí politiky. Ale i opak je pravdou. Pokud se podaří přimět podstatnou část malých a středních podniků, aby dodávaly – a tempo se udrží v dalších oblastech, včetně výzkumu, šíření technologií, nových trhů pro zelené technologie, úsilí o snížení „zelené prémie“ u zboží šetrného k životnímu prostředí, investic do pokroku a dobré politiky, aby byl celý balíček koherentní a proveditelný – pak jsou cíle Evropy nejen dosažitelné; jsou bezprostředně dosažitelné. Přemýšlejte o tom takto: pokud byste dokázali přimět polovinu z 22 milionů malých a středních podniků v Evropě, aby najala jen jednoho dalšího člověka, vytvořilo by to 11 milionů pracovních míst. A kdybyste mohli zakotvit právě tolik lidí za fungující projekty cirkulární ekonomiky nebo všestranné úsilí o ekologizaci dodavatelských řetězců, přejít na obnovitelné zdroje a využít sílu digitální technologie k vytvoření udržitelně rostoucích přeshraničních společností, pokrok v plnění evropských cílů by získal podstatnou podporu, jakou dosud nezažili.⁷

6 Ursula von der Leyen, „Posílení duše naší unie“, 2021 *Stav Unie*, 15. září 2021.

7 Řada studií ukázala, že tyto tři cíle jdou ve skutečnosti dohromady, přičemž úspěch v jedné oblasti je často katalyzátorem úspěchu v jiné. Za prvé, Evropská komise zjistila, že malé a střední podniky, které exportují, jsou obecně více digitální než malé a střední podniky, které neexportují – a pravděpodobněji pocházejí ze „zelenějších“ podnikatelských sektorů (s nízkou nebo středně nízkou intenzitou emisí). Viz Lucian Cernat, Małgorzata Jakubiak a Nicolas Preillon, „Role malých a středních podniků v exportu mimo EU: Klíčové indikátory výkonu“, *Evropská komise, Generální ředitelství pro obchod Poznámky hlavního ekonoma*, 4. března 2020. Evropská komise také zjistila, že mnoho malých a středních podniků přijímá digitální technologie nejen proto, aby mohly lépe konkurovat a snadněji překračovat hranice; přibližně 60 % dotázaných malých a středních podniků uvádí, že přijaly digitální technologie kvůli jejich nižší ekologické stopě. Viz Evropská komise, *Průzkum o přispěvku informačních a komunikačních technologií k opatřením podniků Evropské unie v oblasti udržitelnosti životního prostředí* (Brusel: Evropská komise, 2021).

A skutečně – jak tento index ukáže – mnoho zemí a progresivních malých a středních podniků v nich postupuje vpřed. Některé, jako Plan A.Earth GmbH, berlínská společnost zabývající se

‘Jednotný evropský trh – a úspěch na něm – je a vždy byl zásadní pro naplnění ambiciózní agendy Evropy.’

analýzou dat, se těší dvoucifernému růstu na pozadí ambiciózního plánu pomoci společnostem rychleji a přesněji měřit – a zlepšovat – jejich ekologickou stopu. Jiní, jako My Jolie Candle, využili sílu digitální technologie nejen k experimentování

na nových trzích, ale také k tomu, aby se vrátili na ty staré; po třech letech online úspěchu otevřela společnost osm obchodů na hlavní ulici v sedmi městech: Annecy, Bordeaux, Lille, Lyon, Nantes, Paříž a Toulouse.

Manažerští konzultanti nám říkají, že co se měří, to se mění, a v tomto duchu jsme vytvořili Index zelených, digitálních a konkurenceschopných malých a středních podniků. Zaměřuje se na relativní výkon malých a středních podniků, agregovaný na vnitrostátní úrovni pro měření a srovnávání na evropské úrovni, aby se přidal význam a kontext. Tvoří jej tři pilíře, z nichž každý obsahuje tři indikátory (samotné indikátory se skládají z 21 dílčích indikátorů. Úplný přehled viz Tabulka 1 na straně TK). Metodika je původní; ale data původní nejsou. Většina z nich pochází přímo od Eurostatu, statistického úřadu Evropské unie. V některých případech však byla doplněna o další údaje z Evropské komise a dalších oficiálních zdrojů. Všechny 27 zemí Evropské unie bylo seřazeno podle každého pilíře, indikátoru a dílčího indikátoru. Neděláme to proto, abychom ze složitého tématu udělali příliš zjednodušené závěry, ale abychom mohli sledovat relativní pokrok ve všech oblastech mezi zeměmi – a poučili se z toho, čeho by v těchto oblastech mohli dosáhnout ti nejlepší v kategorii. Další grafická srovnání a další informace – včetně podrobného vysvětlení metodiky, analýzy citlivosti a úplných souborů dat, které jsou k dispozici ke stažení ve strojově čitelném formátu „otevřených dat“ – lze nalézt na webových stránkách Zelené, digitální a konkurenceschopné na adrese <https://gdc.lisboncouncil.net/>.

Mezi hlavní zjištění patří:

1 **Švédsko** (č. 1) vede. Jeho ekonomika si vede dobře v oblasti zelené transformace (č. 1) a digitální transformace (č. 3).

2 Ale **Všechny země**, včetně **Švédska**, mají oblasti, kde by se mohly zlepšit. Pořadí konkurenceschopnosti malých a středních podniků ve Švédsku je č. 10, což naznačuje, že mnoho malých a středních podniků v této zemi s 10,3 miliony obyvatel se stále příliš zaměřuje na místní trhy a dělá příliš málo pro to, aby přijímaly další zaměstnance nebo hledaly více příležitostí za hranicemi. Poměr obchodu malých a středních podniků k HDP ve Švédsku je č. 17 a počet malých a středních podniků, které lze klasifikovat jako vysoce růstové, mu dává místo č. 10 ve srovnání se svými protějšky. Švédsko musí pracovat na pomoci svým malým a středním podnikům oslovit více trhů, včetně evropských a globálních – kde by jejich úspěch mohl pomoci posunout kupředu zelenou a digitální agendu, kterou úspěšně realizovali doma.

3 Následují **Nizozemsko** (č. 2), **Dánsko** (č. 3) a **Finsko** (č. 4), což přispívá k velmi silnému umístění (tři ze čtyř prvních míst) pro severské ekonomiky. Poměrně vysoké místo

Nizozemska je známkou toho, že úspěch v severském stylu není jinde nedosažitelný. Nizozemsko je na prvním místě v konkurenceschopnosti malých a středních podniků, což je známkou toho, že malé a střední podniky v této vysoce podnikatelské zemi vědí, jak správně expandovat a překračovat hranice, aby získaly příležitosti. Jeho 2. místo v zelené transformaci je známkou toho, že tato ekonomika s 17,4 miliony obyvatel bere životní prostředí a energetickou účinnost vážně. Jeho relativně nízké skóre při digitální transformaci (č. 6) je neočekávané. Jeho malým a středním podnikům se příliš nedaří v přijímání cloudových služeb (č. 6) nebo překvapivě v elektronickém prodeji, kde se Nizozemsko umístilo na 10. místě jednoznačně uprostřed skupiny. Přesto je jeho vysoký výkon jak měřítkem osvědčeného postupu, tak inspirací. Práce Nizozemska spočívá především v prohlubování přijetí digitální technologie na pracovišti.

4 Dánsko (č. 3) zaujímá přední místo v digitální transformaci (č. 1) a konkurenceschopnosti malých a středních podniků (č. 2). Ale jeho umístění na č. 11 v zelené transformaci překvapuje a zklame. Jeho výkon při snižování spotřeby přírodních zdrojů (č. 25) a recyklaci (č. 24) patří v průzkumu k nejnižším. Výsledky je těžké interpretovat, kromě toho, že zde může být zahrnut prvek načasování a vnímání. Dva dílčí indikátory – podniknutí kroků ke snížení spotřeby přírodních zdrojů a zvýšení recyklace – jsou oba založeny na vlastních správách. Dánsko začalo brzy s ekologizací ekonomiky, což by mohlo místním podnikatelům a externím analytikům vyvolat dojem, že se toho v posledních letech stalo méně. V každém případě jsou výsledky překvapením a důvod, který za nimi stojí čeká na další analýzu a vysvětlení.

‘K zelené transformaci nedojde, pokud nebudou malé a střední podniky připraveny plnit své cíle a nebudou motivovány k tomu, aby přijaly evropské cíle uhlíkové neutrality a celkové ekologické cíle.’

5 Finsko (č. 4) si vede velmi dobře se zvláště silným výkonem v oblasti digitální transformace

(č. 2). Dílčí indikátory vyprávějí obzvláště zajímavý příběh: Finsko je na prvním místě ve školení v oblasti informačních a komunikačních technologií na pracovišti a ve vlastních dovednostech v oblasti informačních a komunikačních technologií. Výborně si vede v oblasti konkurenceschopnosti malých a středních podniků (č. 6) a zelené transformaci (č. 7). Jeho slabá místa – místa, kde by se mohlo zlepšit – jsou Snížení emisí (č. 15) a Export (č. 10).

6 Irsko (č. 5) je silný hráč. Daří se mu dobře v oblasti digitální transformace (č. 4) a konkurenceschopnosti malých a středních podniků (č. 5) a obecně vzato je solidním podnikatelem na celém světě. Jeho relativně slabými místy jsou zelená transformace, kde je na místě č. 14, a Export, kde je na místě č. 23. Střední výkonnost při enviromentálním přechodu pochází z nižšího než **Průměrného úsilí EU** o snížení využívání přírodních zdrojů (č. 26) a pro malé a střední podniky, aby nabízely více ekologických produktů a služeb (č. 16). Irské malé a střední podniky musí také udělat více, aby oslovily nové trhy; navzdory živosti jejich domácí ekonomiky patří jejich malé a střední podniky k nejpomaleji rostoucím v Evropě.

7 Obecně platí, že malé a střední podniky ve **Všech zemích** dosahují podprůměrné výsledky v oblasti digitální transformace – alespoň pokud vezmeme v úvahu *Evropské digitální desetiletí: digitální cíle pro rok 2030*, také známé jako „Digitální kompas“, jako

referenční hodnota.⁸ Tento program stanoví 11 ambiciózních cílů, včetně cíle 75% přijetí pro využívání služeb cloud computingu; aktuálně pouze **Finsko** splňuje míru přijetí pro cloud s okamžitou 75 % mírou přijetí. **Průměr EU** pro malé a střední podniky je využití cloudových služeb 35 %, což je výrazně mimo cíl 75 %.

8 Další oblastí, kde evropské malé a střední podniky zaostávají, je datová analytika. Digitální kompas stanovuje cíl přijetí 75 %. Dodnes ho nesplňuje žádná evropská země. **Malta** je první s 35% mírou přijetí. **Rumunsko** a **Slovensko** jsou poslední s 5% mírou přijetí.

‘Pokud politici nedokážou mezi evropskými malými a středními podniky zajistit změnu, o kterou usilují, pak můžete zapomenout na úspěch v širším měřítku napříč škálou evropských oblastí politiky.’

Mezi vyspělejšími evropskými ekonomikami je **Dánsko** na nejvyšším místě; jeho 26% míra přijetí jej řadí na druhé místo v tomto kritériu. Je zřejmé, že Evropa má více práce, aby pomohla malým a středním podnikům ve **Všech zemích** uvolnit sílu analýzy dat.

9 Zprávy o zelené transformaci jsou povzbudivé – a trochu rozporuplné. Tři země – **Estonsko** (č. 10 v celkovém pořadí), **Litva** (č. 14 v celkovém pořadí) a **Rumunsko** (celkově č. 27) – všechny dosáhly svých cílů pro rok 2030 v balíku Fit for 55 s emisemi skleníkových plynů o 55 % nižšími než v roce 1990 – pozoruhodný úspěch, který jsme vzhledem k roli malých a středních podniků při dosahování celospolečenského pokroku v této oblasti zvolili monitorovat a sledovat. Malé a střední podniky ve všech třech zemích by však mohly dosáhnout většího pokroku v plnění dalších cílů zelené transformace. Malé a střední podniky v Estonsku si vedou překvapivě špatně, pokud jde o omezování využívání přírodních zdrojů (č. 22) a recyklaci (č. 23). Litva je č. 12 a č. 27 ve stejných oblastech.

10 **Rumunsko** (č. 27) je zvláštní případ. Funguje na nebo blízko dna dvou klíčových pilířů: digitální transformace (č. 26) a konkurenceschopnost malých a středních podniků (č. 27). Ale jeho silný výkon v oblasti snižování emisí skleníkových plynů (č. 1) jej solidně posouvá do středu skupiny v oblasti zelené transformace (č. 15).

11 **Estonsko** (č. 10) a **Slovinsko** (č. 11), dvě relativně malé východoevropské členské země EU, si vedou dobře, s vynikajícími výsledky v oblasti exportu, kde vedou v tabulce (č. 1 a 2). Navzdory své zasloužené pověsti světového lídra v oblasti digitální správy jsou estonské malé a střední podniky podprůměrné v přijímání digitálních technologií. Estonsko je na 19. místě v „digitální intenzitě“ malých a středních podniků a na 21. místě v žebříčku malých a středních podniků zaměstnávajících specialisty informačních a komunikačních technologií doma. Školení v oblasti informačních a komunikačních technologií je rovněž pouze na evropském průměru, a to na 16. místě.

12 **Německo** je na č. 12. V zelené transformaci (č. 9) si vede poměrně dobře, a to především díky vysokému odhodlání malých a středních podniků omezovat využívání přírodních zdrojů (č. 7) a recyklovat odpad (č. 7). Skutečnou slabinu však Německo

8 Evropská komise, *Digitální kompas 2030: Evropská cesta pro digitální dekádu* (Brusel: Evropská komise, 2021).

vykazuje v jiných oblastech, zejména v oblasti konkurenceschopnosti malých a středních podniků (č. 19), kde omezený počet rychle rostoucích podniků (č. 23) a lidí zaměstnaných v rychle rostoucích podnicích (č. 20) snižuje jeho výkonnost. Digitální transformace (č. 11) je dalším slabým místem. Německo si vede obzvláště špatně v oblasti elektronického obchodování, kde jeho pozice č. 18 snižuje jeho výkonnost.

13 Francie je na č. 17 – pro velkou evropskou ekonomiku je to zklamání. Překvapivě dobře boduje v zelených cílech, včetně Snížení emisí, kde je pouze na 2. místě za **Švédskem**. Ale jeho malé a střední podniky jsou relativně slabé v rozšiřování nebo hledání příležitostí na vnějších trzích (je na č. 27 v exportu, poslední v EU-27). Digitální dovednosti používané v malých a středních podnicích jsou také omezené, s nízkým umístěním na 21. místě.

14 Ale cenu za neuspokojivý výkon mezi velkými evropskými průmyslovými ekonomikami získává **Itálie** (č. 21) Je to způsobeno zejména slabým výkonem v digitální transformaci (č. 21), který je explozivně poháněn slabými digitálními dovednostmi (č. 27). Překvapivější je špatný italský výkon v oblasti konkurenceschopnosti malých a středních podniků (č. 21), kde velká základna malých a středních podniků v zemi bojuje s expanzí (č. 16) nebo překročením hranic (č. 18). Její zelená transformace je také zklamáním (č. 17), především kvůli velmi nízkému snížení emisí (č. 20) a relativně malému počtu ekologických produktů pocházejících z malých a středních podniků (č. 18).

15 Jeden světlý bod je **Řecko** (č. 22) – i když jeho výkon je nestálý. Řecko se vždy těšilo zvláštnímu postavení na evropském horizontu malých a středních podniků kvůli velkému počtu společností, které tam lze zařadit do této kategorie.

Silnou známkou toho, že po mnohaleté recesi dochází ke skutečnému pokroku, je vynikající výkonnost země v růstu společnosti. Řecko je č. 1 v Indikátoru růstu společnosti⁹ – což zahrnuje silné výkony v podílu malých a středních podniků, které mají vysoký růst (č. 1) a počet lidí zaměstnaných v rychle rostoucích podnicích (které definujeme jako jakýkoli podnik s 10% anualizovaným růstem zaměstnanců během tříletého období, počínaje se základnou minimálně 10 zaměstnanců na počátku období) také na č. 1.¹⁰ Produktivita (č. 24) je však nízká, což Řecko stahuje na celkové 15. místo v kategorii konkurenceschopnosti malých a středních podniků. A ještě méně se Řecku daří v oblasti digitální transformace (č. 22) a zelené transformace (č. 22), kde jeho výkonnost výrazně zaostává za **Průměrem EU**.

‘Věda o monitorování pokroku v zelené agendě je relativně nová – a relativně málo rozvinutá.’

16 Španělsko je na č. 13, hned po **Německu**. Dobře si vede při ochraně přírodních zdrojů (č. 1) a růstu (č. 6). Ale další indikátory snižují celkový výkon, včetně digitálních dovedností (č. 18), celkového snížení emisí (č. 25) a exportu (č. 21).

⁹ Řecká data neukončila v posledních letech statistikům bolesti hlavy, ačkoli došlo k reformě shromažďování údajů a podávání zpráv a země procházela roky nucené restrukturalizace. Nedávná data jsou považována za velmi spolehlivá, ale stopa je poměrně krátká; Řecko má v této studii údaje o společnostech pouze za jeden rok (2015–2017) ve srovnání s údaji z dlouhých časových řad ve všech ostatních evropských zemích.

¹⁰ V tomto stručném sdělení jsme použili definici Eurostatu pro podniky s vysokým růstem: podnik je považován za „vysoko růstový“ z hlediska zaměstnanosti, pokud má každý rok 10 % anualizovaný růst zaměstnanců po dobu tří let, počínaje základnou alespoň 10 zaměstnanců na začátku období. Navštivte <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>.

17 Posledních pět míst připadá na **Polsko** (č. 23), **Lotyšsko** (č. 24), **Kypr** (č. 25), **Bulharsko** (č. 26) a **Rumunsko** (č. 27). Každý z nich poukazuje na to, kde by se zelený, digitální a konkurenční výkon mohl zlepšit – ale také ukazují skryté pilíře síly, na kterých by se dal stavět budoucí výkon. Polsko a Bulharsko si ve snižování emisí vedou velmi dobře (č. 5 a č. 9). Lotyšské malé a střední podniky jsou velmi dobrými vývozci (č. 3).

18 Obecně řečeno, Index zelených, digitálních a konkurenceschopných malých a středních podniků, vrhá důležité světlo na jeden velmi důležitý trend. Digitální transformace a výkonnost v oblasti konkurenceschopnosti malých a středních podniků pěkně korelují. Konkurenceschopné, rychle rostoucí malé a střední podniky, které vyvázejí, mají tendenci být digitálně zdatnější a naopak, jak ukázalo několik důležitých studií.¹¹ Výkonnost v oblasti zelené transformace však zatím silně nekoreluje s konkurenceschopností malých a středních podniků.¹² To je výzva, které musí politici čelit. Nestačí vydávat dalekosáhlá politická prohlášení nebo se snažit donutit společnosti s lavinou nových předpisů a daní, aby chránili životní prostředí. Naopak, politický rámec musí být soudržný a musí vést k pokroku v celé řadě oblastí politiky podrobně popsanych v této studii. Evropa bude chránit životní prostředí pouze tehdy, když náklady na ochranu budou ekonomicky životaschopné, regulačně nezbytné a komerčně přesvědčivé. První cíl – takový, který mohou regulační orgány podpořit rozumnými politikami a dobře cílenými intervencemi – by měl být zřejmý: snížit slavnou „zelenou prémii“ na cenu zboží šetrného k životnímu prostředí a využít daňové a pobídkové struktury k vytvoření a podpoře životaschopného trhu pro ekologické produkty a služby. Mezitím by pravidla evropského jednotného trhu měla upřednostňovat zelenou transformaci, vyhýbat se novým vrstvám neproveditelné byrokracie nebo stanovovat dobře míněná pravidla, která neúmyslně blokují pokrok v rámci samotného jednotného trhu (více o tomto nehledaném problému najdete v boxu o malých a středních podnicích a regulačních orgánech na straně 57). Je tam sladká tečka. Je na politicích, kteří spolupracují s nejprogresivnějšími malými a středními podniky, aby ji našli.

‘O digitalizaci malých a středních podniků mluvíme tak dlouho, že je snadné předpokládat, že k tomu již došlo. Ale čísla vyprávějí jiný příběh.’

A je tu ještě jeden klíčový poznatek – stejně důležitý jako kterýkoli výše uvedený. Zde vytvořené závěry

jsou převzaty z veřejně dostupných údajů – což je pokladnice v otázkách přijímání digitálních technologií a růstu společnosti. Ale věda o monitorování pokroku v zelené agendě je relativně nová – a relativně málo rozvinutá. Vyzýváme politiky, aby spolupracovali s organizacemi, jako je Lisabonská rada a další, na zlepšení „nedostatku dat“ v této oblasti. Potřebujeme podrobnější indikátory emisí skleníkových plynů, včetně úlohy domácností a malých podniků

¹¹ Viz zejména Lucian Cernat, Małgorzata Jakubiak a Nicolas Preillon, *citovaná práce*; Nedávná studie Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zjistila, že malým a středním podnikům prodávajícím online se během pandemie Covid-19 dařilo výrazně lépe než jejich kolegům off-line, což na oplátku zvýšilo digitální přijímání malých a středních podniků o 50 %, což pomohlo urychlit digitální transformaci. Zpráva také zjistila, že „mezi malými a středními podniky, které během pandemie zvýšily používání digitálních nástrojů, asi dvě třetiny osob samostatně výdělečně činných a malých firem a více než 75 % středních firem prohlásily změny za trvalé“. Viz OECD, *Výhled OECD pro malé a střední podniky a podnikání 2021* (Paříž: OECD, 2021).

¹² Z odborného hlediska mají pilíř zelené transformace a pilíř konkurenceschopnosti malých a středních podniků korelaci 0,32, zatímco pilíř digitální transformace a konkurenceschopnost malých a středních podniků mají korelaci 0,61. Jednoduše řečeno to znamená, že země úspěšná v digitální transformaci má dvojnásobnou šanci na úspěch než země úspěšná v zelené transformaci, a že bude úspěšná také v konkurenceschopnosti malých a středních podniků. Podrobnější vysvětlení najdete v Korelační matici zeleného, digitálního a konkurenčního indexu malých a středních podniků v části Metodologie a analýza citlivosti, která začíná na straně 86.

při jejich vytváření a nesčetných způsobů, jak závislost na fosilních palivech brzdí širší transformaci Evropy v mnoha klíčových oblastech. Nemůžeme se věčně spoléhat na interní reporting a firemní průzkumy. Potřebujeme podniknout kroky. Vyzýváme veřejné činitele, aby v této oblasti zdvojnásobili své úsilí – a slibujeme naši podporu a ochotu spolupracovat s vámi.

Česká republika

Pořadí: **20** Celkové skóre: **41.75**

Česká republika je na č. 20. Země má spíše střední výkonnost v **digitální transformaci** (č. 12), ale má horší výsledky v **zelené transformaci** (č. 23) a **konkurenceschopnosti malých a středních podniků** (č. 25). V mnoha ohledech je její výkon nevyrovnaný. Má vysoké skóre v obratu malých a středních podniků z elektronického prodeje (č. 5). U malých a středních podniků, které na trh nabízejí zelené produkty, je však na posledním místě (č. 27). Poměrně špatně si vede také u exportujících malých a středních podniků (č. 27). Její společnosti také zaostávají v růstu a pracovních příležitostech; kde se řadí na neuspokojivé č. 19 v obou dílčích indikátorech růstu.

		Pořadí	Skóre	Čísla
I. Digitální transformace		12	50.17	
I.1. Digitalizace malých a středních podniků		19	43.77	
I.1.1.	Podíl malých a středních podniků využívajících analýzu velkých dat	16	20.80	8.0%
I.1.2.	Podíl malých a středních podniků využívajících služby cloud computingu	16	34.92	28.0%
I.1.3.	Podíl malých a středních podniků využívajících dva nebo více kanálů sociálních médií	19	38.42	23.0%
I.1.4.	Podíl malých a středních podniků s vysokou a velmi vysokou digitální intenzitou	16	38.54	19.0%
I.1.5.	Podíl malých a středních podniků využívajících jakýkoli typ zabezpečení informačních a komunikačních technologií	7	86.15	94.0%
I.2. Elektronický obchod		7	63.39	
I.2.1.	Podíl malých a středních podniků s elektronickým prodejem v celkovém počtu malých a středních podniků	13	51.79	24.0%
I.2.2.	Podíl celkového obratu malých a středních podniků z tržeb z elektronického obchodu na celkovém obratu	5	75.00	17.0%
I.3. Digitální dovednosti		16	43.34	
I.3.1.	Podíl malých a středních podniků, které zaměstnávají specialisty informačních a komunikačních technologií, v celkovém počtu malých a středních podniků	18	31.18	16.0%
I.3.2.	Podíl malých a středních podniků, pro které funkce informačních a komunikačních technologií vykonávají vlastní zaměstnanci, v celkovém počtu malých a středních podniků	18	36.59	36.0%
I.3.3.	Podíl malých a středních podniků poskytujících školení k rozvoji nebo zvyšování informačních a komunikačních technologií dovedností zaměstnanců	9	62.26	23.0%
II. Zelená transformace		23	43.03	
II.1. Ochrana přírodních zdrojů		13	52.67	
II.1.1.	Podíl malých a středních podniků snižujících spotřebu přírodních zdrojů (např. úspora vody, energie, materiálů nebo přechod na udržitelné zdroje)	15	51.07	38.2%
II.1.2.	Podíl malých a středních podniků na recyklaci opětovným použitím materiálu nebo odpadu v rámci společnosti	11	54.26	45.0%
II.2. Snížení emisí		19	53.96	
II.2.1.	Podíl emisí skleníkových plynů produkovaných malými a středními podniky na celkových emisích skleníkových plynů	16	35.35	46.6%
II.2.2.	Celková změna emisí skleníkových plynů (Index 1990 = 100)	11	72.57	71.80
II.3. Zelený výstup		25	22.47	
II.3.1.	Podíl malých a středních podniků nabízejících ekologické produkty nebo služby	27	10.00	19.0%
II.3.2.	Podíl malých a středních podniků v odvětvích s nízkými emisemi skleníkových plynů na celkovém počtu malých a středních podniků	21	34.94	34.3%
III. Konkurenceschopnost malých a středních podniků		25	32.05	
III.1. Exporty		25	27.51	
III.1.1.	Podíl vyvážejících malých a středních podniků v celkovém počtu malých a středních podniků	27	10.00	1.5%
III.1.2.	Poměr obchodu malých a středních podniků k HDP	11	45.02	37.2%
III.2. Produktivita		16	18.89	
III.2.1.	Produktivita práce malých a středních podniků	16	18.89	25.95
III.3. Růst		19	49.76	
III.3.1.	Podíl rychle rostoucích podniků na celkových aktivních podnicích (10 a více zaměstnanců)	19	58.14	10.4%
III.3.2.	Podíl osob zaměstnaných v rychle rostoucích podnicích na celkové zaměstnanosti (podniky s 10+ zaměstnanci)	19	41.38	13.4%

Sources: European Commission, Eurostat (Lisbon Council calculations)

Pro podrobný interaktivní rozpis navštivte <https://gdc.lisboncouncil.net/czech-republic>

Poděkování

Autoři by rádi poděkovali Amazonu a účastníkům Amazon Academy – summitu, na kterém se každý rok setkávají podnikatelé a malé podniky, aby diskutovali o mnoha otázkách, kterými se tento dokument zabývá. Letos jsme se s mnoha z nich mohli setkat a „hluboce se ponořit“; poznatky získané z těchto rozhovorů byly bohaté a informativní. Velmi zvláštní poděkování patří Richardu Badalovi (Pentagon Sports – Německo), Adě Di Fiore (Rebecca srl – Itálie), Samuelu Guezovi (My Jolie Candle – Francie), Cyprianu Iwućovi (Rainbox Socks – Polsko), Anně Klissouras (Amazon), Anně Nordlander (The Friendly Swede – Švédsko), Giacomo Romani (Koala Babycare – Itálie), Anna-Maria Silinger (BabyFORTE Medical UG – Německo), Inmaculada Sais Terol (Diverthings Textil Home SL – Španělsko), José Luis Vázquez González (Nortem Biotechnology – Španělsko), Koen de Vries (EDC Wholesale BV – Nizozemsko), Damian Wiszowaty (Gonito – Polsko) a James Waterworth (Amazon). Za všechny faktické chyby nebo úsudky odpovídají výhradně autoři.

Děkujeme také tvůrcům politik, a odborníkům, kteří s námi diskutovali o problémech malých a středních podniků a podělili se o poznatky o metodologické složitosti zachycení dvojí transformace a měření konkurenceschopnosti. Z Evropské komise bychom rádi poděkovali především Románu Arjoně Graciov, Paolu Casinimu, Williamu Connellovi Garciov, Hubertu Gambsovi, Markusovi Hellovi, Josefině Monteagudo, Ludgerovi Odenthalovi a Maive Rute. Z Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – a jejího vynikajícího Centra pro podnikání OECD, které vede Lamia Kamal-Chaoui – Marco Bianchini, Lucia Cusmano a Cosimo Pacciani. Tato práce má obrovský dluh vůči základům, které položili. A těšíme se, že s nimi budeme v příštích měsících a letech pokračovat v cestě.

A nakonec také díky Matteo Bassi, Violeta Birzniece, Filip Franek, Hubert Gambs, Alice Iordache, Thibault Larger, Tim Lyon, Siobhán McGonigle, André Meyer, Grace Milne, Chrysoula Mitta, Francesco Mureddu, Laia Pujol Priego, Stephan Raes, Mari Saarteinen, Maša Šprajcar Rančić, Katarzyna Szkuta, Ilayda Takil, Simon Taylor, Steffen Thejll-Moller, Kurt Vandenberghe, Marcello Verona, Thomas Zacharewicz a Mojca Zupan.

Lisabonská rada – Policy Brief sv. 15, č. 1 (2022)
ISSN: 2031-0943 (tisk); 2031-0951 (digitální)

Vydáno v Belgii Lisabonskou radou
Odpovědný redaktor: Paul Hofheinz

Copyright © Lisabonská rada 2022

Tato práce podléhá licenci Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License

The Lisbon Council asbl

IPC-Résidence Palace
155 Rue de la Loi
1040 Brussels, Belgium
T +32 2 647 9575
www.lisboncouncil.net
info@lisboncouncil.net

